

De marktberichten van agrarische producten en grondstoffen staan wekelijks in de krant. Maar hoe ontwikkelt de markt zich op de middellange termijn? Welke indicatoren moet de melkveehouder in het vizier houden? Deze editie van rubriek 'Markt' gaat over zuivel.

Boerenmelkprijs weerspiegelt wereldmarkt nog niet

Onbalans in zuivel duurt voort

Zuivelverwerkers die kort geleden nog (bijna) dertig cent per kilo melk betaalden, krijgen een pluim van zuivelanalist Mark Voorbergen. Hij stelt dat deze prijs onhoudbaar is.

tekst Tijmen van Zessen kader DCA Herma van den Pol

De malaise op de zuivelmarkt en de dalende melkrijzen zijn inmiddels tot landelijk nieuws verheven. Reportages op radio en televisie berichten van volle kaaspakhuizen en boerin Agnes, bekend van Boer zoekt vrouw, legt de kijkers uit hoe lastig die realiteit is voor veel bedrijven die onlangs fors hebben geïnvesteerd. Iedereen vraagt zich af hoe lang de penibele situatie nog voortduurt.

Moeilijke periode

Zuivelanalist Mark Voorbergen heeft een voor melkveehouders teleurstellend antwoord: 'Zonder te overdrijven denk ik dat het ergste nog moet komen. Voor de lange termijn blijf ik positief, maar er breekt eerst nog een moeilijke periode aan voor melkveehouders.' Voorbergen baseert zich op een vergelijking met 2009 en 2012. In die jaren keerde de zuivelmarkt precies op het moment dat steeds meer bedrijven de pijn in de portemonnee gingen voelen. Nu is dat niet de verwachting.

De prijzen van de wereldzuivelhandel

zijn volgens Voorbergen nog niet volledig doorvertaald naar de prijzen voor boerderijmelk in Nederland en Vlaanderen. 'Ik vind het knap dat je als zuivelverwerker op dit moment nog een prijs van 29 euro per honderd kilo melk kunt betalen. Veel verwerkers spreken in tijden van lage zuivelprijzen eigen buffers aan waarmee ze voor melkveehouders de hardste klappen opvangen. Maar als dat zo is, dan moeten die geldstromen langzamerhand uitgeput raken.' Figuur 1 laat zien in hoeverre de melkrijzen van de zuivelindustrie de trend volgen van de zuivelprijzen op de wereldmarkt.

Chinees melkpoeder

De sombere prognose van Voorbergen is gefundeerd weergegeven in een analyse van vraag en aanbod. Hij ziet drie factoren die bijdragen aan de onbalans in de zuivelmarkt. Ten eerste is er wereldwijd veel melk beschikbaar en zijn de voerprijzen laag. De rem op de zuivelproductie in Europa is verdwenen nu er geen quotering meer bestaat op melk. Deson-

danks is het merkwaardig dat dit laatste aspect een rol van betekenis speelt. Want voordat het quotum officieel verdween, was er in het gros van de lidstaten binnen de Europese Unie al geen sprake meer van quotumoverschrijding. Feitelijk bestond die rem dus al niet meer.

De andere twee verklaringen voor de tamme zuivelmarkt zijn te vinden aan de vraagzijde. Niemand had de boycot door Rusland kunnen voorzien, maar de impact is aanzienlijk. En de vraag uit China was in 2013 en 2014 een belangrijke aanjager van de zuivelmarkt. Ook deze marktpartij maakt nu een pas op de plaats. 'De economie in China draait op dit moment een lager tempo en de Chinese munt is in waarde sterk gedaald, waardoor de import van zuivel duurder is geworden. In 2014 hebben de Chinezen veel zuivel gekocht en een deel daarvan moet nog steeds worden verwerkt. Bovendien heeft de lokale productie van melk zich beter dan verwacht ontwikkeld. Er ligt zelfs Chinees melkpoeder in voorraad.'

Einde melkquotum blok aan het been van Nederlandse zuivelhandel

Het einde van het melkquotum stond gelijk aan een startschot voor de melkaanvoer. Vielen tot het einde van het melkquotum de aanvoercijfers in diverse landen tegen, daarna begon de melk rijkelijk te stromen, merkt DCA op. Een onverwachte hindernis voor de Nederlandse zuivelhandel.

In hoofdzaak Italië en in mindere mate Frankrijk zijn altijd belangrijke kopers van versproducten geweest binnen Europa. Dit jaar laten ze echter weinig van zich horen. Met een plus van 9,6 pro-

cent heeft Italië sinds april zelf voldoende product, waar ook Frankrijk met een plus van 0,42 procent goed mee uit de voeten kan.

Het verkeer op de zuivelsnelweg kon daardoor vastlopen en zette grote druk op de dagprijzen voor rauwe melk. Nu de Fransen ook nog eens de eigen producten gaan beschermen, is het maar de vraag of zich hier een nieuw tijdperk voor de handel aandient, waarbij Frankrijk en Italië niet meer de 'escape' vormen die de westelijke Europese lidstaten

gedurende de piekaanvoer als overloop kunnen gebruiken.

Pas nu het melkquotum verleden tijd is en het groeiseizoen meewerkt, blijkt hoeveel potentie er door het melkquotum ingedamd werd. Wie weet kan Spanje de oplossing bieden, want daar wordt net geen derde minder melk geleverd.

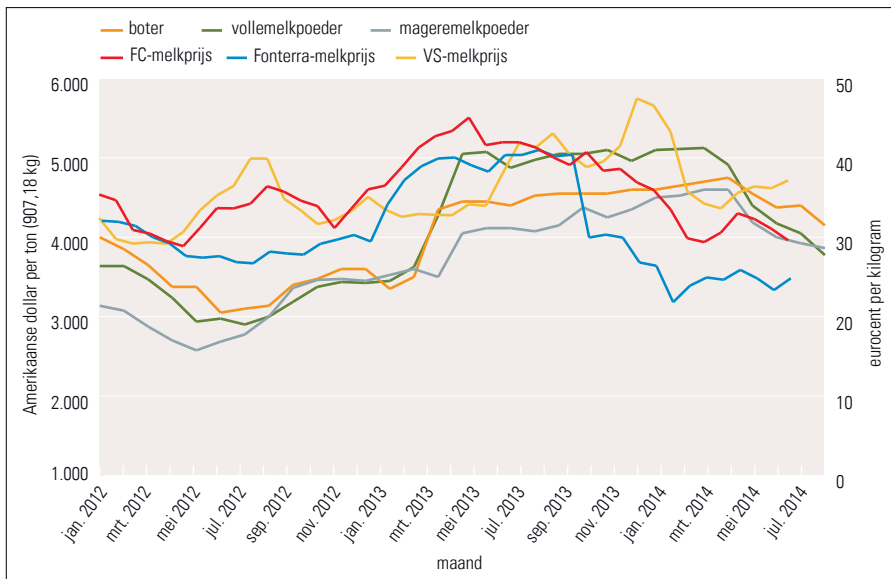
Stemming weer positiever

'Als ik kijk naar de meest recente veilingen op de Global Dairy Trade, dan verwacht ik dat het absolute dieptepunt op de zuivelmarkt is bereikt. De forse stijging tijdens de jongste zuivelveiling is volgens mij een teken dat de vraag weer aantrekt. De vage berichten over de zuivelvoorraad in China geven mij de hoop dat de Chinezen nu weer toehappen en dat de scherpe dalingen van de afgelopen periode ook weer snel kunnen omslaan naar een scherpe stijging. Al met al proef ik dat de stemming weer positiever wordt.'

'Om de huidige lage melkprijs het hoofd te bieden probeer ik zo veel mogelijk grip te houden op de kosten. Koeien die niet meer rendabel zijn, ruim ik eerder op en investeringen stel ik zo mogelijk even uit.'

Osinga wijst de toegenomen productie van zuivel niet aan als hoofdverantwoordelijke voor de mineur op de zuivelmarkt. 'De eerste vijf maanden van 2015 is de productie in de Europese Unie slechts 0,8 procent hoger dan in dezelfde periode vorig jaar. In de Verenigde Staten is de groei met 1,2 procent weinig hoger.' In Nieuw-Zeeland is de groei wel aanzienlijk; het belangrijke zuivelland wist in de eerste helft van dit jaar acht procent meer melk te produceren. Speculatie ligt in een dergelijke situatie op de loer. 'Van alle melk die we wereldwijd produceren, gaat slechts zeven procent de wereldmarkt op. Het sentiment speelt in de prijsvorming een belangrijke rol. Een kleine verschuiving in het aanbod betekent al snel een grote verschuiving in de prijs.'

Osinga benadrukt dat het niet allemaal kommer en kwel is op de zuivelmarkt: 'De wereldbevolking groeit jaarlijks met één procent en de mensen worden welvarender. Die trend gaat gewoon door.'

Figuur 1 – Prijsverloop zuivelgrondstoffen en boerderijmelk (bron: Voorbergen Consultancy)

Al met al wordt het wel 2016 voordat de marktbalans weer omslaat, meent Voorbergen. Tot die tijd zal de prijs niet veel meer dalen. Vanwege de interventie zal de bodem volgens de zuivelanalist uitkomen op 25 cent per kilo melk. Het goede nieuws moet komen van de lange termijn. Voorbergen herhaalt zijn positieve verwachting: 'De groei van de wereldmarkt vindt vooral plaats in gebieden die voor zuivelproductie niet geschikt zijn. En de huidige marktbalans is tamelijk uitzonderlijk. De combinatie van de teruggevallen vraag uit Rusland en China met de toename van het aanbod maakt 2015 een uniek zuiveljaar.'

Klaas Johan Osinga deelt de analyse van Voorbergen. Osinga is zelf zuivelmarkt-specialist voor LTO Nederland. 'China

importeerde de eerste vijf maanden van 2015 zestig procent minder melkpoeder dan vorig jaar. Er is dus meer concurrentie en een onbalans op de wereldmarkt. De kopers keren wel terug, maar wanneer dat gebeurt, is met name voor China lastig te voorspellen. China is een "black box", niemand weet precies hoeveel zuivel het land in voorraad heeft.'

Namaakkaas

Ook van de Russen valt volgens Osinga voorlopig weinig te verwachten, de politieke spanningen zetten een dikke streep door de handel. 'Aan de toegenomen Russische import van palmolie kun je afleiden dat de Russen overstappen op plantaardige grondstoffen voor namaakkaas. Een terugkeer van de vraag vanuit Rusland verwacht ik niet snel.'

